

Tijd voor gender-responsieve nationale IMVO-wetgeving

ONZE AANBEVELINGEN IN HET KORT:

- Zorg voor een genderlens in due diligence-wetgeving, zodat bedrijven in staat zijn de nadelige gevolgen van hun handelen op vrouwen en andere genderidentiteiten aan te pakken.
- Neem betekenisvolle participatie van betrokkenen, waaronder vrouwenrechtenorganisaties en vrouwen uit omliggende gemeenschappen, op in gender-responsieve due diligence-wetgeving.
- Wacht niet op de Europese Unie, maar ga nú aan de slag met nationale gender-responsieve due diligence-wetgeving.

Geweld tegen vrouwen in productieketens

Vrouwen worden disproportioneel geraakt door mensenrechtenschendingen en milieuschade gelinkt aan bedrijfsactiviteiten. Eén van de meest voorkomende schendingen in productieketens is fysiek en institutioneel geweld tegen vrouwen. Dit komt ook voor in de ketens van producten die wij in Nederland kopen, zoals die van voedingsmiddelen, cosmetica, kleding en elektrische apparaten. Uit verschillende studies blijkt dat Nederlandse bedrijven moeite hebben met het toepassen van een genderperspectief in hun (vrijwillige) mensenrechten due diligence.¹ Het Nederlandse publiek vindt het tijd voor actie. Recent opinieonderzoek² laat zien dat maar liefst 85% van de Nederlanders voor wetgeving is die bedrijven verplicht geweld tegen vrouwen in productieketens uit te bannen. Maar alleen gender-responsieve wetgeving kan deze genderspecifieke impacts, voortkomend uit structurele discriminatie, bestaande gendernormen en oneerlijke machtsrelaties, écht aanpakken.

UIT OPINIEONDERZOEK BLIJKT DAT...

85%

van de Nederlanders is voor wetgeving die bedrijven verplicht geweld tegen vrouwen in productieketens aan te pakken

75%

was niet bekend met het feit dat er nog niet zulke wetgeving bestaat

92%

vindt dat multinationals verantwoordelijkheid zijn dat er geen geweld tegen vrouwen voorkomt in de productieketens

78%

van de Nederlanders vindt dat de Nederlandse overheid ook verantwoordelijk hiervoor draagt

*opinieonderzoek uitgevoerd in juli 2021 door onderzoeksbureau KIEN in opdracht van ActionAid

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2021/02/11/kamerbrief-inzake-voortgang-uitvoering-beleidsnota-van-voorlichten-tot-verplichten>; <https://www.kit.nl/publication/evaluation-of-the-dutch-rbc-agreements-2014-2020/>.

² <https://actionaid.nl/2021/09/12/opinieonderzoek-geweld-tegen-vrouwen-in-productieketens/>

ONDERZOEK

Verschillende ActionAid onderzoeken naar geweld tegen vrouwen in productieketens tonen duidelijk aan hoe essentieel gender-responsieve due diligence-wetgeving is om deze vrouwenrechtenschendingen aan te pakken.

Mangaanwinning in Zuid-Afrika

Uit het rapport *Manganese Matters* blijkt dat de winning van mangaan in Zuid-Afrika gepaard gaat met grove vrouwenrechtenschendingen, waaronder (seksueel) geweld tegen vrouwen. Vrouwen in omliggende gemeenschappen worden verder economisch achtergesteld. Deze situatie heeft seksuele uitbuiting en een toevlucht tot sekswerk tot gevolg. Daarnaast moeten vrouwen steeds verder lopen op zoek naar schoon drinkwater als gevolg van watervervuiling door mijnbouw. Vrouwen worden op hun zoektocht geconfronteerd met een toename in (seksueel) geweld. Nederland is één van de grootste doorvoerlanden van mangaan uit Zuid-Afrika, een metaal gebruikt in de productie van staal elektrische batterijen, windmolens en zonnepanelen³.

De textielindustrie in Bangladesh

De textielindustrie biedt werk aan ongeveer 60 miljoen mensen wereldwijd. Driekwart van deze werknemers zijn vrouw. In Bangladesh maken vrouwen zelfs 85 procent uit van de beroepsbevolking werkzaam in de textielindustrie. Uit onderzoek van ActionAid onder textielwerkers in Dhaka blijkt dat maar liefst 80 procent van de vrouwelijke werknemers te maken krijgt met gender-gerelateerd of seksueel geweld op de werkvloer. 10 procent van hen gaf aan op het moment van deelname aan het onderzoek te worden blootgesteld aan aanranding en/of verkrachting op het werk.⁴

Palmolie uit Guatemala

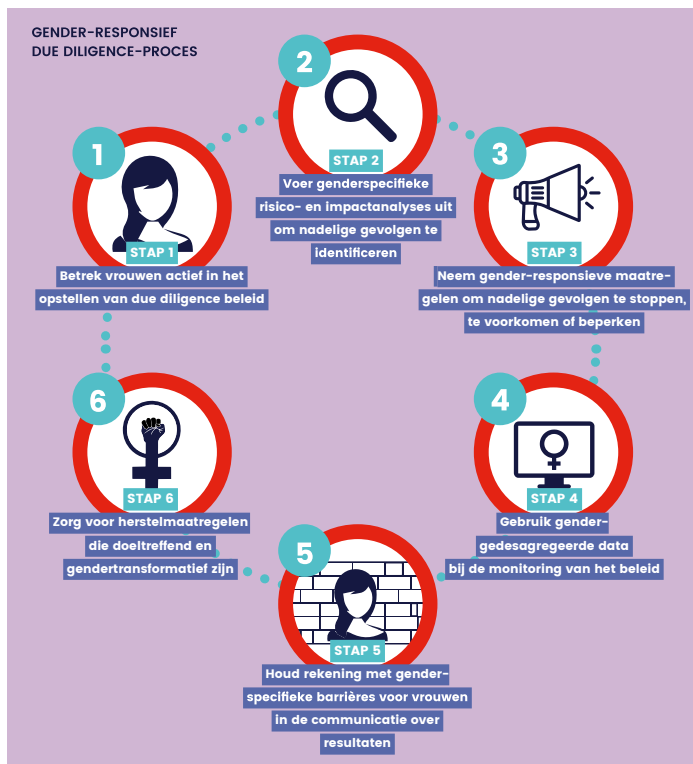
Ook de expansie van palmolieproductie in Guatemala heeft de laatste decennia geleid tot een toename in seksueel en institutioneel geweld tegen vrouwen. Vrouwelijke mensenrechtenverdedigers die zich verzetten tegen de komst van de palmolieplantages krijgen te maken met gender-gerelateerd geweld, criminalisering en stigmatisering. Daarnaast worden vrouwen die in de omgeving van de plantages wonen slachtoffer van seksueel geweld door een toename in het aantal alleenstaande mannelijke seizoenwerkers. Maar liefst 43 procent van de Guatemalteekse palmolie wordt geëxporteerd naar Nederland. Uit onderzoek blijkt dat deze vrouwenrechtenschendingen gelinkt zijn aan de productieketens van vijf in Nederland gevestigde bedrijven (AAK, Bunge, Cargill, Unilever en Nestlé).⁵

“ Uit onderzoek van ActionAid onder textielwerkers in Dhaka blijkt dat maar liefst 80 procent van de vrouwelijke werknemers te maken krijgt met gender-gerelateerd of seksueel geweld op de werkvloer. ”

³ https://actionaid.nl/wp-content/uploads/2021/06/ActionAid_MangaanRaport_Lowres-FINAL.pdf

⁴ <https://actionaid.org/sites/default/files/publications/ActionAid%20briefing%20paper%20on%20Bangladesh%20garment%20workers%20FINAL.pdf>

⁵ https://actionaid.nl/wp-content/uploads/2020/10/ActionAid_Palmolie_A4_Lowres.pdf.

“Vrouwenrechten kunnen alleen worden gewaarborgd als deze expliciet geïntegreerd worden in gender-responsieve due diligence-wetgeving”

Gender-responsieve due diligence-wetgeving

Internationaal bestaat er inmiddels consensus dat vrouwen anders en disproportioneel worden geraakt door mensenrechtenschendingen en milieuschade veroorzaakt door bedrijven. Bedrijven dienen een genderlens toe te passen in due diligence om deze specifieke vrouwenrechtenschendingen in hun productieketens te voorkomen en tegen te gaan.⁶ Vrouwenrechten zijn mensenrechten. Maar vrouwenrechten kunnen alleen worden gewaarborgd als deze expliciet geïntegreerd worden in gender-responsieve due diligence-wetgeving.

Aanbevelingen

- Ondanks toezeggingen van voormalig minister Kaag zijn de bouwstenen voor IMVO-wetgeving genderblind. **Integreer een genderlens in due diligence-wetgeving en zorg dat de wet gender-responsief is, alleen dan zullen bedrijven succesvol vrouwenrechtenschendingen in hun ketens kunnen identificeren, voorkomen en tegengaan.** Hiertoe is het noodzakelijk vrouwenrechten experts en organisaties als ook vrouwen die worden geraakt door bedrijfsactiviteiten te betrekken bij de formulering van wetgeving en due-diligence beleid.

- Zorg dat betekenisvolle participatie van betrokkenen aan de basis staat van gender-responsieve due diligence-wetgeving. Het is zorgwekkend dat de participatie van belanghebbenden niet expliciet is opgenomen in de bouwstenen voor IMVO-wetgeving. **Bedrijven dienen betrokkenen, waaronder vrouwenrechtenorganisaties, vakbonden en omliggende gemeenschappen, proactief en doorlopend te betrekken in alle stappen van het due diligence-proces.** Een due diligence-verplichting zal pas echt impact hebben als individuen en groepen die het hardst worden geraakt ook inspraak hebben in het proces.
- De inzet van het demissionaire kabinet op een langdurig EU-wetgevingsproces doet geen recht aan de vrouwen en gemeenschappen die geraakt worden door schendingen in ketens. **Wacht niet op de Europese Unie, maar ga nú aan de slag met nationale gender-responsieve due diligence-wetgeving.** Aan de basis van zulke wetgeving staan de bestaande OESO-richtlijnen voor alle bedrijven, aansprakelijkheid van bedrijven, betekenisvolle participatie van betrokkenen in het due diligence-proces, en focus op een resultaatverplichting: namelijk het voorkomen en tegengaan van mensenrechtenschendingen en milieuschade in productieketens.

⁶ <http://mneguidelines.oecd.org/OECD-Due-Diligence-Guidance-for-Responsible-Business-Conduct.pdf>; <https://www.undp.org/publications/gender-dimensions-guiding-principles-business-and-human-rights>.